

Li Laus

A large yellow starburst logo with eight points, centered behind the word 'Felibrige'.

Felibrige

**LAUS
DE
JAN FAY**

**Jan-Francés COSTES
Felibre Majourau**

**LAUS
DE
JAN FAY
(1914 – 2012)**

Cigalo de Roussihoun

Santo Estello d' Aigo-morto
2014

CIGALO de ROUSSIHOUN

1881

Jan MONNÉ

(1838 - 1916)

1918

Jan VINAS

(1860 - 1936)

1936

Louis ABRIC

(1886 - 1953)

1954

Jan FAY

(1914 - 2012)

2013

Jan-Francés COSTES

*Gènto Rèino, Segne Capoulié, Car Counfraise Majourau, Car Felibre,
Midamo, Messiès*

Davancièrs

*« Nautres, que son lou Naut-Mièttjour',
Contau, Obeiroun è Louzèro,
Porlon tobe lo lengo fièro
De los anticos cours d'omour,*

*Lo lengo d'oc, lo lengo-maire,
[...].*

*Des copelots de grondo marco
L'òu parlado, è mai d'un mounarco,
Que cresio pas porla potai.*

*Un potai oquo ! me fòu reire.
Quau jo dis n'es qu'un oboyon,
Un tros de Fronciman porpond,
Que botalho sons res sobeire.*

*Lengo destrounado belèu ;
Dise pas noun, mès lengo en bido,
E que, jious pès que l'òu trupido,
Tourno quilha lou front bol cièu !*

*Noun ! per ço qu'es onat ol pouople,
Oquel lengatchi n'es pas mouort :
Lou pouople que lou parlo es fouort,
E guel es d'un song fièr e nople.*

*Dounc, en obont ! lou poïs-naut !
En obont ombe lo Goscougno,
E touchis les mascles de pougno,
Del crane poïs proubençau ! »*

Atal parlèc Arsèni Vermenosa a la granda taulejada de la *Liga auvernhata*, a París, le 9 de decembre de 1894.

Aqueste eveniment se teniá un mes aprèp la creacion, le 15 de novembre de 1894, a Orilhac, de l' *Escolo Felibrenco de la Nauto-Oubèrnho e del Naut-Mièjour* que le siu prumièr Capiscòl, Arsèni Vermenosa, èra tornat definitivament d'Espanha en 1885 e aviá escrit las sius prumièras poèsias, alà, a partir de 1879.

« [...] obon *foundado* oquelo *Escolo, nostro Escolo, la bouostro, Oubergnats d'ò París* [...] ; per douna so part ò l'amo del poïs, que *gracios ò-n-aquo, flouris è rebiscolo* ²», çò diguèc tornarmai Vermenosa.

Trobam, per Capiscòls d'Onor de l'Escòla, Monsenhor Géraud, poèta d'Oc, Eugèni Lintilhac, professor a París e cap-adjunt al Cabinet del Ministre de l'Instruccion publica, senator del Cantal, felibre de París, l'autor de *Les Félibres. A travers leur monde et leur poésie*³, Loïs Farges, escrivan. Les secretaris elegits fusuquèn Loïs Abel e l'abat Francés Courchinoux, l'autor d'un recuèlh poètic, *La pousco d'or*, que paresquèn en 1884.

Citi Eugèni Lintilhac : « [...] *Et voilà pourquoi, ces vacances, j'ai prié le groupe autochtone des poètes aurillacois, le savoureux Arsène Vermenouze, maître du chœur, l'abbé Courchinoux, le délicat auteur de la « Pousco d'or », monseigneur Géraud, etc., de m'inscrire parmi les fondateurs de l'Escolo oubergnato. Je crois même que j'y ai enrôlé Jean Ajalbert, en tant qu'auteur d' « En Auvergne ».*

D'ailleurs, je suis sans remords, car le statut fondamental du félibrige dit : «Le Félibrige est établi pour rapprocher dans une ardeur commune les hommes dont les œuvres sauvent la langue des pays d'oc,

et les savants et les artistes qui étudient et travaillent dans l'intérêt ou au regard de ces contrées' ». [...]».

L'idèia d'una escòla felibrenca en Auvèrnha èra estada esandida, particularament, per August Bancharel, jornalista, imprimeire, director de *l'Avenir du Cantal*, autor de *La gramaire et les poètes de la Langue patoise d'Auvergne*^s, que morisquèc en 1889, e qu'aviá ensajat de crear, sense capitar, una *Société des Félibres* en 1887, d'orientacion mai republicana.

Le ròdol de *l'Escolo Felibrenco de la Nauto-Oubèrnho e del Naut-Mièjourn* tocava pas sen que le País d'Orlhac mès, tanben, tota l'encontrada vesina del Naut-Miègjorn, de Carcin, Roèrgue, Gavaudan.

Le 7 de genièr de 1895, paresquèc le primièr numerò de la revista de l'Escòla, *Lo Cobreto*, que fusquèc tirat a 7 000 exemplaris, « *tres sos lou numero* ».

Loís Bonet, Director de *l'Auvergnat de Paris* abonèc de còp 6 000 dels sius leigiers, la meitat, totis les que parlavan la lenga.

Le 25 de junh de 1895, la Santa Estela de Briva se venguèc acabar a Vic en Carladés.

Le Capolièr Felix Gras brindèc als felibres cantalesis al nom de tot le Felibritge.

Vermenosa, que serà elegit majoral en 1900, respondèc per sa poèsia :

Porlicado del Copiscol ol desporti d'ò Bit⁶ :

*« Omoun, dins lou cièu blus è libre,
Uno bouès dit : Glorio ol felibre !
Quoi lo bouès des puèts è des ploums
Que, despleguats en courdelado,
Gardou, fièrs coumo dei liouns,
Lou sòu de nostro Oubèrnho eimado ».*

« Salut i Mount d'Auvergnò, que soun li barri dóu Miejour !

Salut à la memòri di troubadou d’Auvergno : au glourious Dóufin d’Auvergno, que faguè li plus bèu serventés de nostro lengo ! à soun ami Peiròu d’Auvergno, que faguè tant de cant d’amour ! pièi à Pèire d’Auvergno, que fuguè lou meiour troubaire de soun tèms !

Salut i felibre d’Auvergno, digne d’aquéli davancié ! à soun valerous Cabiscòu.

Salut, au noum de la Prouvènço ! » escriguèc Frederic Mistral, de Malhana, le 21 de junh de 1895, per la Santa Estela.

Aprèp la mòrt de Vermenosa (1910), le Felibritge d’Auvèrnha vendrà totjorn a las amassadas en País d’Oc.

Serà encara mai actiu a la Santa Estela d’Orlhac (1951), qu’i èra present Joan Fay.

Dins la rega de Mistral e Vermenosa caminava le majoral (en 1954) Joan Fay, rèire capiscòl de l’*Escòla Felibrenca de la Nalta-Auvèrnha e del Nalt-Miègjorn*, assessor de la Mantenença del Felibritge d’Auvèrnha.

Onorar Mistral

« Se de sa Provença, Mistral aviá pas sonat los patriòtas del País d’Oc, se son Felibritge aviá pas atropelat d’en pertot los aparaires, auriam laissat passar – crese plan - lo moment de lançar una lucha que pòsca portar frucha dins lo monde de uèi », çò disiá Joan Fay.

De fèit, aquesta luta, la menèc durant tota la siu vida, en tot « onorar » Mistral, coma ac fa dins aqueste poèma qu’escriguèc pel cent cinquantenc aniversari de la neishença de Mistral, e que fusquèc premiat als Jòcs florals de Tolosa de 1981 (Corbadòna) :

Aquel aland que nos donères

*« Que nen seriá de tus, l'Auvèrnha,
Se res t'èra vengut de la plana de Crau ?
Auriás viscut coma lo grelh davant son trauc,
Pietós quand ven l'ivèrn, sens jòia emai sens èrnha.*

*Que nen seriá de tus, l'Auvèrnha ?
Tei filhs seriáun partits, per son trabalh lonhdan
Sens gardar lo condòrt d'una lenga que tinda
E ressondís al còr tant poderosa e linda
Que los tòrna menar vas sa tèrra d'antan.
Que nen seriá de tus, l'Auvèrnha,
Se res a Vermenosa èra vengut de Crau ?*

*Que nen seriá de tus, Gasconha,
De ton bèl Jansemin, se l'aparaire ardent
Aviá pas fach prodèl del lendal malhanenc
Per fièra te gardar de Bigòrra a Dordonha ?*

*Que nen seriá de tus Gasconha ?
Auriás benlèu, un jorn, renegat ton Enric
Sens li faire omenatge en lenga que parlava.
Mas dusqua als Pirenèus la Provença pojava
Enaltant Filadèlfa en son lengatge amic.
Que nen seriá de tus, Gasconha,
Se non t'èra vengut lo rampèl malhanenc ?*

*Que nen seriá de tus, Tolosa,
Capitala oblidosa al passat tresludent ?
Veguères a tos murs lo Monfòrt se morent ;
As dormit sus son sang, ò ciutat ufanosa !
Que nen seriá de tus, Tolosa,
S'un jorn, un òme, entre Beucaire e Tarascon,
Entre Occitan que lucha e Provença novèla,
Per caminar en acordança agradarèla,
Aviá pas permetut lo salvaire poton ?
Que nen seriá de tus, Tolosa,
Rica de Godolin e passat tresludent ?*

*Que nen seriá, tèrra cortesa,
De tus, bèl Lemosin dels Trobadors primièrs,
Se la cançon d'amor nascuda ais amorièrs
Non t'aviá pas portat e jovença e frairesa ?*

*Que nen seriá, tèrra cortesa ?
Sirventés e « canzos » de tos vièlhs cantadors
Prenguèron vam novèl al aflat de Mirèia...
Provença e Lemosin : meima fònt, meima idèia,
Melhor n'aurà cantat Bernart de Ventadorn.
Que nen seriá, tèrra cortesa,
Sens lo ligam de uèi als Trobadors primièrs ?*

*E tu, alài, la Catalonha ?...
Balaguer l'a servat ton parlar lemosin ;
Al òrle de ta mar, l'avèm en bon vesin.
Plan mièlhs l'as sabegut mantene'a bèla ponha,
O tu, alài, la Catalonha !
E perque as mantengut, lo nòstre reviscòl
L'as saludat amb gaug quand venguèt de Provença.
Amb ela embessonada en bona endevenença
Ofriguères la « Copa » amb doas sòrres al còl.
O tu, alài, la Catalonha
Que fisèla as servat lo parlar lemosin !*

*Aital, bèla flor felibrenca,
Tei sèt parpelets d'aur faun lum sul Paguís d'Oc.
L' « Empèri dóu Soulèu » recampa cada luòc
Ont clantiguèt la rampelada malhanenca
Aital, bèla flor felibrenca,
Ta claror arrestèt lo lòng degalh luscral
D'un parlar malastruc...
Avèm dich l'òbra granda
E l'aland expandit coma un fuòc que s'abranda
L'òme, l'avèm pas dich ... ? Qual es, tan bèl ?...
Mistral !
Flor de son òrt, flor felibrenca,*

Ara, cadun la vòl culhir en Tèrra d'Oc ! »

5 de setembre de 1980.

Mistralenc afogat, Joan Fay escriu dins la revista *La Cabreta*⁷ :

« [...] Frederic Mistral es l'apòstol engehós de la respelida d'una lenga que s'anava esvalir dins l'indiferéncia d'un pòble que la parlava sens fiertat.

[...].

Se, de segura, dins sa Mirèio, son Calendau e sas altrás òbras que lo faguèron montar dins l'admiracion universala dusqua a la consagracion del Prèmi Nobèl de poèsia, s'estaquèt a tirar de la rodèna patesa son parlar provençal per n'en faire una lenga literària al egal del toscan de Dante, perdeguèt pas de vista, per aquò, l'unitat del País d'Oc.

Son altra òbra giganta, fruch de vint ans de trabalh, favorisada per l'ajuda de totes que de tot caire ont la lenga se parlava sentián que se bastissiá quicòm de bèl, son Tresor dóu Felibritge, mòstra clarament aquela idèia mistralenca d'unitat occitana.

[...].

Son Felibritge es un monument solide qu'avèm bastit pauc a pauc, [...]. Lo gran semenat per Mistral nos auriá deugut donar lo poder de bastir la nacion miègjornala, o occitana – coma volretz – nacion que gardariá dins una França federativa la pasta de la lenga e de la civilisacion nòstras, lo drech al trabalh e al bonur sus tèrra.

[...]

Se Mistral èra pas estat nòstre, si son estela del Felibritge aviá pas rajat sus tota la tèrra d'Oc, qual nos ditz qu'un altre alandaire auriá deslargat coma guel lo semen de nòstra respelida ?

[...].

Alara, Mistral, sens faire d'el nòstre sol evangèli, mas en lo gardar dins nòstre còr e nòstra lucha a la plaça que z-es la seuna, la primèira, onorem-lo ! »

Per Joan Fay, cal pensar a Mistral per gardar la fe dins le reviscòl d'Oc. Atal⁸ :

« Se sap pro cossí es malaisit de nadar a contra corrent.

I se cal acrancar per vencir l'aiga que nos vòl davalar coma tot aquò que seguís son anada sens li resistir.

E ben, nautrei que volèm manténer una vida en rapòrt ambe l'encontrada ond avèm espelit, ond aun viscut nòstres avis, ond avèm tetada la lenga, ond un flòc de tradicions de trabalh, de distraccions e d'art popular nos aun motlats al terrador e a son climat, nautrei, felibres, aparaires d'Oc, aital anam a contra corrent.

[...]

Lo corrent, ara, es aquel d'un flume rabinós que traina tot a la mar d'uniformitat ond tot se mescla e ond tota originalitat s'esvalís : lengas e culturas popularas, praticas de trabalh, biaisses d'èsser e de se distraire...

Lo corrent aquò es de parlar sonque la lenga nacionala apresada per rason d'Estat e solcit de situacion sociala ; aquò es, meimes, de plaçar aquela lenga nacionala, per tantas designacions que tòcan lo comèrci, la distraccion (cançons, noms de danças), los depòrts... jos la dependéncia del anglés.

Lo corrent aquò es de mepresar las lengas de nòstras civilisacions particularas : la basca, l'occitana, la bretona... e, pertent d'aquí, de las oblidar ; aquò es de deire : « aquelai lengas aun viscut, èran d'un altre temps ».

Lo corrent, aquò es de se volere totes parièrs, vestits a la meteissa mòda alandada per los que ne tiraraun profièch, aquò es de « nos semblar entre nautres coma un piòt sembla un altre piòt », que disiá Vermenosa.

[...].

Lo corrent aquò es, tanben, d'acceptar totes las praticas de rendament forçat en admetre que tot, dins la vida, deu èsser plaçat jol signe de la rentabilitat, e que degun, se vòl viure, i pòt escapar.

[...].

E çaquejai... e çaquejai...

[...].

Tant de joves i arriban a l'idèia qu'aquela abundància estaloirada pel comèrci rei mena pas al bonur vertadièr.

[...].

E ne'n tòrnan a se volere fargar la vida sana d'altres còps dins un progrès que valga.

Alara, aquò serà la lenga de cada pòble gardada, ensenhada per la maire e pel regent...

Aquò serà la lenga parlada en trabalhar dins son terraire...

[...].

Serà la vida qu'esperam.

Mistral que ja aviá previst lo trèbol ond sèm enfangats, se viviá al temps d'ara, ò nos diriá, segur, que devèm luchar per tala vida.

D'un tal progès vertadièr, felibres, òc ! n'en sèm los obrièrs ! »

Espelida

Se Joan Fay nèishèc a Argenteuil (pròchi París), le 18 de març de 1914 (morishèc en 2012, a 98 ans), se'n anguèc lèu viure a Menet, dins le Cantal (dins l'arrondiment de Mauriac, le canton de Riòm de las Montanhas), al vilatge del Cheyrier, qu'i passèc la siu enfancia, dins la bòrda dels sius grandis mairals, les Monteil. Aquí, aprenguèc, naturalament, la lenga del país, l'occitan, dins la siu varietat nòrd-occitana auvernhata. Es a Menet qu'agèc le siu certificat d'estudis, a l'escòla de la comuna.

Comença d'escriure en lenga nòstra tre l'atge de quatorze ans. Ca que la, çò que le buta a contunhar es la lectura de *Memòris e Racontes*, de Mistral, que descobrís a la bibliotèca de Nantes, la vila ont seguís pendent qualques annadas una formacion dins le domeni de las Arts e Mestièrs, que non contunharà, que li agrada melhor preparar le concors de dintrada a l'Escòla Normala d'Orlhac, qu'i es rebut en 1933.

Estúdia tanben, solet, l'espanhòl. Aquí, farèi una remarca : amb aqueste interès de Joan Fay pel castelhan tornam trobar les ligams istorics entre Cantal e Espanha. Fin finala, Joan Fay, en parlar espanhòl, seguís l'exemple de Vermenouze. De fèit, dins le siu prefaci de *Jous la*

cluchado de Vermenouze, Louis Farges evòca « un groupe de Français d'Auvergne, associés entre parents, qui gèrent au coeur de l'Espagne, en ce coin perdu de la terre du Cid, una casa de commercio, dont Arsène Vermenouze et son cousin Albert Laveissière°. »

Dins la revista *Lo Cobreto* del 15 de genièr de 1935, pareish la prumièra poèsia de Joan Fay ; es titolada simplament *Beuta*. Le nòstre poèta i celèbra, dins una lenga ja pro madura, las sius montanhas cantalesas :

*« Dobon buestro esplendour, ò montonhos poulidos
lou pastourel touchour essayo de conta
que lo primo es bengudo è les flours espélidos ».*

Puèi, una altra poèsia seguís, le mes d'aprèp, *La cabreta de Bernadon*, qu'es seguida per una altra, le mes seguent, *La premeira alejada*.

En abrial de 1935 es publicat, encara, un autre poèma, demest tantis autris :

*« Ai sentido lo primo
Sus l'alo des grands bents que bufou de lo mar,
orribo un parfum tèbi è dourat d'un rai clar.
De lo pouncho des puèts ound plo long l'uèl se pauso
L'oun ouzi lou contat égaudis de l'olauso.
O l'ourizoun les buos semblou s'estre guiflats ;
Pel lo glèbo les flours escompou lours oflats. »*

Son verses que glorifican cranament l'amor de la natura qu'als poètas i agrada de cantar.

En 1936, la poèsia, *Porloto d'omour* es adreçada, de segur, a la pastorèla que serà la siu molhèr en agost d'aqueste an, Antoinette Malguy :

*« Postroto tont poulido, escouto ; lou pastour
oqueste ser d'estiu bou te porla d'omour.*

*Se boulios moun onèlo
O toun detou poulit,
Sérios mo pastourèlo
To lèu l'estiu finit ».*

Es de notar que Joan Fay, qu'acabava les sius estudis a l'Escòla Normala d'Orlhac, escriviá dins le parlar d'Orlhac (doncas, en lengadocian septentrional), que non es aquel de Menet (nòrd-occitan) d'ont sortiá. « Gavach », parlava tanben la lenga dels « Castanhaires ».

Alavetz, Joan Fay devenguèc lèu un colaborator atitrat e presat de *Lo Cobreto* que publicava cada mes las sius poèsias.

Lo Cobreto èra dirigida per Henri Dommergues (« Lou porpond », 1869-1944), Mèstre en Gai saber e capiscòl de la segonda *Escolo oubergnato*¹⁰. Joan Fay l'aviá rescontrat e aviá aderit, a vint ans, a l'*Escolo oubergnato*, que n'èra le cachaniu.

A-n-aquesta-epòca, l'*Escolo oubergnato* organizava felibrejadas, representacions e concèrts regionalistas que les jornals ne fasián cada còp les renduts comptes.

D'aquel temps, tanben, demorava, dins la carrièra nòva d'Orlhac, una brava femna, la Dòna Fabre, que teniá una merçariá. A sa veirina, libres regionalistas d'escrivans, de poètas, mai que mai, èran totjorn expausats e se vendián plan. Es aquí que cada còp, les poètas èran amistosament acuèlhits. Joan Fay i crompèc un libre d'Eugène Pagès, felibre de l'*Escolo oubergnato*, *Tostons*¹¹, un recuèlh de poèsias filosoficas e morales, que le pertoquèc fòrça.

Durant las tres annadas d'Escòla Normala, legís Vermenosa. Quand a acabat la siu escolaritat, en 1936, es nomenat a Murat, a l'Escòla professionala.

En 1937, es le servici militar, dins la meteò, al Fort de Saint-Cyr (pròchi París). Puèi es afectat al Causse del Larzac, de 1938 a 1939,

totjorn dins le servici de meteorologia nacionala. Estúdia, durant les sius lésers, le parlar occitan de l'encontrada.

La segonda guèrra mondiala es declarada : es mobilizat tornar al servici de meteorologia, pròchi Lyon. Puèi, l'armistici es signat. L'armada alamanda ven ocupar França. Joan Fay es demobilizat e nomenat regent a Embòrt de Camps de Tarentaine (Embort de Champs-sur-Tarentaine) de 1941 a 1943.

Dins sa novèla escòla, Joan Fay es plan acaferat. Se fa Felibre. Escriu en lenga nòstra, poèmas e pèças de teatre, sustot, *Lo vin e lo cafè*, *Tres polas per un gal*, que son jogadas per ajudar a mandar còlis als presoniers de guèrra.

Dintra en relacion ambe le canonge majoral Salvat, qu'adòpta la siu grafia, la de l'*Escòla occitana*. Rescontra sus aqueste camin les felibres abat Jean-Simon Mathieu (1878-1962), rector d'Eitrac (Ytrac), la patria de Vermenosa, e Loís Delhostal (1877-1933), le tresenc majoral del Felibritge dins le Cantal aprèp Vermenosa e le Duc de la Salle de Rochemaure. Delhostal (majoral en 1924) serà seguit per Louis Debrons (1881-1941, majoral en 1938), l'autor de *Consous oubernhatos* (1928).

En causir aquesta ortografia, Joan Fay se truca un pauc ambe la segonda *Escolo oubergnato* que non es pas d'acòrdi. Ca que la, contunha l'òbra de Vermenouze : efectivament, *Jous la cluchado* es escrit dins una grafia que se vòl etimologica e l'abat Raymond Four (1877-1918, l'autor de *Cansouns d'Auvernhò*, en 1913), romanista, que fa le prefaci del libre (*orthographe et prononciation*) indica : « *Depuis trop longtemps déjà, on écrit à la diable notre beau dialecte d'Aurillac ; depuis trop longtemps, le caprice individuel tient lieu de règles d'orthographe à nos écrivains languedociens. Or, comme une langue livrée à l'anarchie ne sera jamais une langue littéraire, nous estimons, avec notre cher poète Vermenouze, qu'il est temps de réagir* ».

Es aquò que fa Joan Fay, que vendrà particularament un col·laborator del *Gai Saber* del majoral Salvat, a partir de 1952.

En 1943, Joan Fay es mudat a Ayrens (pròchi Orlhac) qu'è demòra un an, abans d'èstre nomenat mèstre d'escòla a Roana de Sant Mariá (Roannes-Saint-Mary, canton de Saint-Mamet-la-Salvetat, arrondissement d'Orlhac) que s'è estarà 17 ans. Aprèp, fuscquèc recebut al examen de professor d'espanhòl de l'Educacion nacionala : ensenharà l'espanhòl, e le francés, en CEG, a Orhac.

Pel Felibritge

Joan Fay felibre non manca pas la Santa Estela de Peirigús, en 1947, qu'è rescontra le que serà le siu amic, le majoral Marcèl Fournier de Peiregòrd, la d'Agen, en 1948, e las de Marsiha, Tolosa...

Assistirà a totas las Santa Estelas, sense jamès defautar.

Organiza la Santa Estela d'Orlhac, en 1951, la de Sant Flor, en 1969, de Vic en Carladés (Vic de Cera), en 1988.

Pel centenari del Felibritge, es elegit majoral a la Santa Estela d'Avinhon, jol capolierat – es un signe- de Frederic Mistral nebot. Es le majoral mai jove del Consistòri. Doncas, ven le cinquenc majoral del Cantal, aprèp Louis Debrons.

Pels Fay, le Felibritge es afar de familha : les sius enfants (son quatre) son Felibres.

La siu filha, Mirèlha, es reina del Felibritge a la Santa Estela de Sant Flor, en 1969¹². A-n-aquesta Santa Estela, es Joan-Pèire Tennevin que fuscquèc premiat als Jòcs florals setenaris.

La siu molhèr, Marie-Antoinette, es Mèstra d'òbra en 1981, a la Santa Estela de Sent Sever.

Le filh de Joan Fay, Miquèl, musician, es Mèstre d'òbra.

Al dintre del Consistòri, Joan Fay participa a las petitas amassadas informaldas que nomençavan « lo pichon Consistòri ». Se tenián de costuma a Compolibat, en Roèrgue, la patria del majoral Enric Mouly. Ambe Enric Mouly, èran sèt que se tornavan trobar regularament : les majorals abats Juli Cubaynes e Silvan Toulze, d'Olt, Lucian Laporte, de Tolosa, Cristian Mathieu, d'Albi, Marcèl Fournier, de Peiregòrd, e Joan Fay. Le darrièr « pichon Consistòri » se tenguèc en 1980.

Capiscòl de *l'Escòla felibrenca de la Nalta-Auvèrnha e del Nalt-Miègjorn*, en 1958, (les jos-capiscòls son Maneau e Alfred Prody), Joan Fay, « lo reviscolaire », es particularament actiu e dinamic. Sap fèr bolegar las causas e crear l'eveniment, coma se ditz.

Ven un actor màger, plan conegut, de la vida culturala regionala, que se torna totjorn trobar al centre de las manifestacions felibrencas que la siu paraula i es fòrça remarcada.

Ca que la, es de plànher, de segur, que per causa de l'abausiment d'aquestas activitats, non agèc pas léser de publicar en libres la siu òbra literària qualitatosa, abondosa e diversificada.

Pendent mai d'un mièg sègle, Joan Fay bailejarà de longa, sense relambi, la Mantenença d'Auvèrnha, la Mantenença mai petita de tot le País d'Oc, mès Mantenença de tria, mercés a la siu òbra e a la dels valents felibres auvernhats qu'èran al siu costat.

La Cabreta

Joan Fay es sustot l'animator de la revista *Lo Cobreto* qu'i caup çò essencial de las sius òbras.

Ne fusquèc çò prumièr le secretari, quand la revista tornèc paréisher aprèp la guèrra, de 1947 a 1948.

En 1956, publica *La Respelido del Naut-Mièjour*, bulletin que remplaçava *Lo Cobreto*, abans que *Lo Cobreto* tornèsse nèisher en 1958 per contunhar ducas le jorn de vèi.

En 1967, Joan Fay, qu'èra le secretari de la revista, ven le capiscòl (aprèp Alfred Prody). Pendent gaireben 40 ans, contunharà, sense s'aturar jamès, d'assegurar la publicacion de *La Cabreta*.

Precisi que la revista *Lo Cobreto* aviá paregut de 1895 a 1900. L'influéncia granda de Vermenouze e, subretot, de l'abat Francés Courchinoux (« Piorrou l'Escorbilhat », 1859-1902) sus la revista felibrenca l'aviá menada pauc a pauc cap a una pensada clericala que, dins le contèxt politic de l'epòca, non agradèc pas a totis. Fusquèc, en partida, causa de la fin de la siu parucion.

En 1920, mercés a l'activitat d'Henri Dommergues, *Lo Cobreto* tornèc espelir per paréisher, regularament, ducas 1939, puèi la siu publicacion s'arrestèc pendent la darrièra guèrra.

Ambe Joan Fay, *La Cabreta* contuha d'assegurar una preséncia fòrta dins la vida occitana d'Auvèrnha. Se presenta primièr coma la *Revista de l'Escòla felibrenca de la Nalta–Auvèrnha e del Nalt-Mièjorn*, puèi, a partir de 1986, es la *Revista de las Escòlas felibrencas d'Auvèrnha*, e, en 1991, ven la *Revista del Felibritge d'Auvèrnha*.

Joan Fay es a l'origina d'una petita revolucion, en 1976, le passatge de la o a la a de *Lo Cobreto* que ven *La Cabreta* en grafia classica, grafia « oficiala » (mès non obligatòria pels collaborators que non la coneguián pas plan) de la revista. Segur, non fusquèc pas aisit. D'unis fusquèren desalbirats e espantats. Mès les temps avián cambiat. L'IEO Cantal èra estat creat en 1973. Al mateish temps, le majoral (en 1994) Clément Besombes, ensenhere d'occitan, fondava, pel país de Mauriac, l'*Escòla felibrenca*, en 1974. Mercés a Clément Besombes, l'occitan en grafia classica trobava, en particular, la siu plaça dins la premsa regionala.

Dins *La Cabreta*, Joan Fay es le redactor de cronicas variadas que pareishen regularament :

Es, subretot, *La dicha del Capiscòl*, puèi, *Granas del terrador* (*Espressions, biaisses de dire*), *Granas de totas ventadas*, *Estudiem nòstra lenga*, *Biais de parlar e biais d'escriure*, *Conèisser melhor nòstra lenga*, *Nòstres desaparescuts belses* (per exemple : « *A Rogièr Barta, adieussiatz e reconeissença* », « *Nòstre grand vesin roèrgat, le majoral Henri Mouly* », « *En omenatge al majoral Louis Delhostal, pel cinquantenari de sa mòrt* »), *Los dòls del Felibritge* (« *Le majoral Christian Mathieu* »), *Felibritge en dòl* (« *Majoral Joseph Vaylet* », « *Majoral Jean Monestier* », « *lo Mèstre en Gai saber Jean-Marie Bonhomme, Joan de Cabanas* »). Trobam tanben poèmas, scenetas de teatre, racontes en pròsa, contes de Nadal, tèxtes d'estudis, ambe vocabulari, per ensenhar la lenga, *per seguir l'estudi al nivèl escòla comunala e al colègi*, o per ensenhar le francés : *Ma lenga d'òc ai secors del francés*.

La siu darrièra participacion a *La Cabreta* es d'abrial de 2005. Es un editorial subre « *Mistral : drech de Cap d'òbra* ^{13?} »

Quas son las tematicas de Joan Fay dins *La Cabreta* (dins les sius editorials, particularament) ?

Lutar per la lenga : Joan Fay felibre militant

« *Quand una lenga se desfa, lo paguís se desfa*¹⁴. »

« *Se conèisses ta lenga, demoraràs filh de ton paeís ! Fièr de ta lenga, seràs pas feda del tropèl*¹⁵ ! »

Adoncas, cal obrar per manténer la lenga e la cultura nòstras :

« *Dins lo mond de uèi ond i a pas que la lei del nombre que pòrte profèch, [...] se, per una propaganda, una lucha pinhastra de cada jorn, arribam a impausar aquel nombre, nautreï, Occitans, cotria ambe Bretons, Bascos e altras nacionalitats de França que vòlon pas se far espotir totes amesclats dins lo croset d'una cultura modèrna sens raices, aurem ganhat.*

Aurem ganhat d'avere nòstra cultura occitana d'Auvèrnha, de

Gasconha, de Provença, de Lemosin e de totas altrás tèrras d'Oc coma una cultura granda de França.

Aurem ganhat d'averè un ministre de la Cultura que siasca ministre de totas las culturas de França.

[...].

Se les trobadors, en mai de sas cançons d'amor, avián pas pres part ardimènt, dins sos tènsons, a la politica de son temps, la cultura occitana auriá pas jamai augut lo vanc que conoissegut⁶ ».

O :

« Se fa temps de lançar una crosada contra la religion de l'uniformitat, del tot pariu en tot.

E, doncas, lo manten d'una lenga e d'una cultura desparièiras de la lenga e de la cultura d'Estat es inclús dins una tala crosada.

Aital, los Felibres devon venir los chavaliers d'aquela crosada modèrna.

Lo Felibritge d'Auvèrnha, tal coma pertot en tèrra d'Oc, deu pas demorar un moviment unencament literari nimai s'agrumelir dins un manten anacronic de tradicions que la vida a condemnadas al retrassador.

Emai n'auguèssèm dels còps de regrets, nos cal forçar de los far calar.

Nòstre Felibritge se deu far lucaire per una Auvèrnha que visca dins sa cultura occitana de uèi, en acòrdi ambe las altrás tèrras d'Oc, que visca dins son trabalh, dins sas produccions.

Nòstre Felibritge deu adurre sa part a la bastison d'un ensemble occitan que calrà far reconéisser dins una Euròpa dels pòbles, Euròpa de la cultura e pas solament de las rivalitats fèras e abucas de comèrci, de fortunas e de bancas.

Emai, tanben, aquel ensemble occitan aurà de téner sa plaça dins una Euròpa del Miègjorn non sotmesa ad aquela del Nòrd, aurà de téner sa plaça per una afirmacion latina.

La lenga d'Oc, resumit que reclaus l'espanhòl, l'italian, lo portugués, lo catalan e lo francés, la lenga d'Oc, lenga anciana del monde latin occidental, deu averè l'ardiesa de talas aspiracions¹⁷».

Encara :

« Volriam pas une Euròpa que siasca de mai en mai una Euròpa de vilassas, de concentracions industrialas e umanas ond la rafatalha se ven mesclar al monde onèste, vilassas que, de venir de mai en mai gròssas, n'en crebaraun, a costat de campanhas de mai en mai piètras, desoladas.

Volriam al encontrari una Euròpa d'atalhièrs e d'usinas a la campanha, e pas una Euròpa de territòris reservats als toristas⁸. ».

Ensenhar la lenga

Joan Fay vesia que la practica de la lenga se demesissia pauc a pauc e que *« avèm bèl remenar, protestar al prèp del govèrn e de nòstres elegits, de las administracions (Educacion nacionala e altrás), demandar la preséncia de la lenga un pauc pertot, podèm ben far paréisser de revistas que tòcan gaire degun, escriure de libres en òc...cal pr'aquò reconéisser una causa que condemna al avanci la portada de nòstre trabalh : la lenga nòstra es pas plus nòstra lenga naturala d'expression⁹.*

[...].

E cadun, quand es al seu, en familha, tòrna préner, aital, lo francés de sos estudis, devengut, el, sa lenga naturala d'expression. »

Ambe la gent del País d'Oc, *« sèm plus del meteís país²⁰»:*

« Sabèm pro – e ò regretam fòrça- que la gent de nòstre país d'Oc es pas pro afecionada a gardar son patrimòni lengüistic.

[...].

Les pichòts occitans, elses, tornaraun pas res trobar se laissam lo País d'Oc perdre son patrimòni lengüistic, se les parents mantenon pas lo ligam, seria pas, meimes que qualques mots, qualques biais de parlar, l'accent que las tèrras nòstras aun donat al francés. »

Es per aquò que cal *« parlar sa lenga pertot, a longor de jornada, a totsés que l'entendon ».*

Mès se deuria començar per *« tornar los enfans a la lenga ²¹» :*

« Nautres, al Felibritge, pensam que lo biais melhor de salvar la lenga – lo sol, benlèu- es que lei regents fuguèsson tenguts en obligacion de

far parlar sos elèvas dins la lenga de sos paires, aquela que, justamena, li ensehèron pas al ostal.

[...].

L'espèr es aquí, a l'escòla de la debuta, pas una escòla especial, non, a l'escòla de tots, per i faire parlar en òc, cada jorn lo pauc de temps que cal, per i tornar la lenga dels parents que n'aun auguda paur.

Aquò, se lo govèrn z-ò vòl.

E faire que z-ò vòlga deu èsser nòstra lucha d'aduei. »

« Faire que lo pòble d'Oc, per un bèl nombre, tòrne trobar nòstra lenga coma lenga acostumada e naturala serà lo salvament²². »

Joan Fay demanda que siá dubèrta una Calandreta a Orhac : serà la Calandreta del Vernhat, que serà creada a la fin d'abrial de 1997 :

« L'òme que sortirà d'una Calandreta e que aurà segut d'aprendre dins d'escòlas bilengas franco-occitanas que farà partida de l'Euròpa latina, sens èsser esclau de París e de son parlar, que sortirà de las àrpias parisencas, dirà pas, coma sos paires : « je vais passer mes vacances sur la CostA Brava » mas saurà deire : « La Còsta Brava » coma en parlar occitan, coma en catalan...

Parents e mèstres, auguèssiatz pas paur de la Calandreta que va durbir sas pòrtas, se ò volètz, al cap de prima !

Faguèssiatz qu'Aurhac prenga reng ambe las altras vilas del Miègjorn per l'Educacion nacionala occitana ! »

La lenga dins les mèdias

L'occitan a la television

Per qu'una lenga visca, cal que siá presenta dins les mèdias, a la television. Caldriá una « *emission comuna difusida per las sèt estacions miègjournals de FR 3 : Aquitaine, Midi-Pyrénées, Languedoc-Roussillon, PACA, Limousin, Auvergne, Rhône-Alpes* ²³ ».

En tot càs, calrà que *lais antenas parlen en Oc*²⁴ : « *En Auvèrnh, avèm una lenga, l'occitana, aital coma dins lo tèrç miègjornal de França.*

Aquela lenga nòstra, la volèm, la volèm ambe fòrça sus las antenas de nòstra estacion de television « Rhône-Alpes Auvergne ».

L'occitan dins la premsa

Cal tanben *que la premsa comprena*²⁵ : « *Avèm parlat mai d'un còp de la television - television regionala - que dona pas a la lenga regionala - la nòstra lenga d'Oc - la plaça que deuriá avere, e mai, per plan deire, que li dona res.*

Encara mai que la television, tròp limitada pel temps dins sas vistas e sos comentaris, i a la premsa, la premsa regionala tanben.

La premsa podriá faire belcòp per la lenga nòstra, per que nos sièga permetut d'assabentar lo monde del país, de li far comprendre l'importància que i a de servir son patrimòni lengüistic e cultural d'Auvèrnha alargat a tot lo País d'Oc.

[...].

Calriá que la premsa regionala faguèssa, dins cada numerò de son jornal, una plaça pro importanta a totas las manifestacions que tòcan a la cultura nòstra.

Sèm lònh d'una tala preséncia de la vida occitana dins la premsa regionala. [...] ».

L'unitat de la lenga

Quna lenga d'Oc le majoral Joan Fay aparava ? La lenga d'Oc o occitana es una dins la siu diversitat dialectala, e, en Auvèrnha, se parlan variants d'aqueste occitan : « *Auvèrnha als terradors que d'aquí alai non se semblan, Auvèrnha sens unitat mas carida a nòstres còrs, Auvèrnha del ensemble occitan e non tèrra a despart coma d'unse nos volrián far creire!* »²⁶:

« *L'ensemble occitan o Occitània, coma se ditz ara, es pas quicòm de diferent d'aquel « Empèri dóu Soulèu » del quanhe Frederic Mistral afortissiá l'eisisténcia en n'en donant la pròva dins son « Tresor dóu Felibrige ».*

E, de son temps, òm s'èra gaire donada paur de la creacion e del afortiment d'aquela nacion solelhosa e ja dicha « ócitano ».

E, ara, de monde encara embornhats per la bestiesa centralisaira e per l'unitat nacionala a la revèrs volrián nos far creire que i a una « lenga auvernhata ».

Coma, volrián nos fa creire que i a una lenga « poitevine », una lenga « berrichonne »...

E non, vos que nos volriatz menar pel cabestre e nos far renegar tota idèia d'unitat occitana per menar a vòstre biais un ebocinament lengüistic que fasca pas paur a París e a sos missi dominici, vos cal pas oblidar que i a la bola.

La bola, la limit entre oïl e oc, i es totjorn.

E vos aparten pas de l'escafar.

E, d'un costat, i a la lenga d'oïl, una dins sa diversitat dialectala, ambe son « poiteveïn », son « berrichon » e altres...

E del autre costat i a la lenga d'Oc (dirai aital puslèu qu'« occitan » per pas far paur a los que se donan facilament paur) una tanben ambe son biais auvernhat que s'estend pas a tota l'Auvèrnha e que, per contra, endacòm mai, va pus lònh que l'Auvèrnha, ambe son biais lemosin, son biais gascon, e altres...

Alara, parlèsem pas d'aquela lenga auvernhata qu'eisistís pas, pas mai que d'una lenga roèrgata o que d'una lenga raiòla.

[...], jos una grafia, una vestidura etimologica que tòrna donar a nòstra lenga son biais escrich de filha ainada del latin, i a pro de libertat per que cadun tòrne trobar la prononciacion, lo vocabulari, la conjugason pròpris a son dialècte.

[...].

L'Auvèrnha es una tèrra tota entièira al dejós de la limit establida dins los sègles que seguiguèron l'ocupacion romana, al dejós de la bola de uèi entre oïl e oc, donc de « realitat » e d' « esperit » occitans tant que Gasconha, Guiana o Provença.

Tant... e pas mai !

Refusar qu'en Occitània, o Paguis d'Oc – coma volretz- un dialècte venga mestrejar los altres, es aquò se gardar liure de tot cabestre.

« La libertat d'escriure e de parlar sa lenga », que disiá Vermenosa, pas un mai que nosaltres la vòl gardar.

Aquò nos empacha pas de luchar per l'unitat occitana, per una grafia qu'assolide aquela unitat sens que pas un terraire d'Oc fuguès flachit a la lei d'un altre ».

De mai :

« Que lo picard s'estúdie, sèm ben plan d'acòrdi. Es dins la rega d'aquò que volèm : que los parlars populars, totses, siègan gardats, estudiats. Mas « langue picarde ? » ... Non !... Aquí sèm pas d'acòrdi. Es la lenga d'oïl dins son dialècte picard.

Pas mai que direm pas « lenga auvernhat ». Es la lenga d'Oc dins son dialècte auvernhat.

Mas es aquò que lo govèrn de París, aqueste, los que l'aun precedit, los que lo segraun, probable, vòlon pas reconéisser.

Son ben d'acòrdi per que s'estúdie lo picard o lo normand, emai « l'auvernhat » o lo gascon... en lor donar, meimes, graciosament, lo nom de « lengas ».

Mas son pas plus d'acòrdi per qu'aquelei dialèites siègan desseparats entre doas lengas : aquela d'oïl e aquela d'oc, amb una limit que travèrsa la França.

[...].

L'unitat lengüística del Paguís d'Oc se bastís, pauc a pauc, per volontat comuna, e dins lo respèit de cada dialèite e de cada variacion terradorenca.

[...].

Doas lengas grandas en França devon pas empachar de gardar lo foisonament de parlars variables d'un canton al altre, mas, dins la vida d'ara, se cal deire que i a pas que las causas grandas que pòscan prendre vanc. Alara, per aquò direm : i a doas lengas sòrres en França : aquela d'oïl que a donat lo francés, e aquela d'oc, ambe son altra branca, la catalana²⁷. »

« Es per aquò que vautres que afortissètz un particularisme auvernhat, que « l'Auvernha es l'Auvernha », tèrra a despart, ni de nòrd, ni de « miègjorn », vos metètz en tòrt, que volètz pas veire la realitat dins vòstra paura que se rompa una unitat nacionala que cresètz amenaçada per l'afortiment d'aquelas doas grandas culturas latinas que se partetjan la granda partida del eisagòn.

Família d'òc, família d'oïl, entre las altrás etnias de França.

Es lor respèit que farà una França unida, fòrta, fièra de tot aquò seune. L'unitat nacionala sensa e vertadièra, vos torni deire, serà que totas las lengas e culturas de França i pòscan viure dins l'armonia mas tanben

dins la reconoissença oficiala del drech a la diferéncia que deu èsser la lei dins un paguís que respèita son monde²⁸. »

La grafia de l'occitan

L'occitan, le majoral Joan Fay l'escriviá en grafia normalizada. Ca que la, emplegar aquesta ortografia empacha pas de respectar las especificitats de cada parlar d'Oc :

« [...] la grafia normalisada escarta la lenga occitana de la francesa en li tornant sa cara qu'aviá davant que lo francés li aja donat son vocabulari tròp sovent, e sa grafia (tornam a la cara de la lenga dels trobadors e de la lenga administrativa de nòstres paguises d'Oc).

[...].

Es per aquò que ieu escrive los parlars d'Oc d'Auvèrnha dins las règlas de normalisacion, mas en gardant çaiquelai la libertat de me referir a l'etimologia que me parèis la melhora per un mot que se ditz dins nòstra encontrada²⁹. »

« Lo pòble d'òc se farguèt una lenga ambe de biaisses diferents de la parlar, ambe de vocabularis especials, segon los terradors, que se subepausan al vocabulari e a la morfologia generals que faun l'unitat pro afortida de la lenga.

Per nosaltres, i a pas de parlars privilegiats.

Totes se valon, adaptats que son a l'encontrada ond son usats³⁰. »

Le catalanisme

Joan Fay insistís sovent subre la parentat entre l'occitan e le catalan. Per el, las doas lengas fòrman, amassa, un mateish ensems lengüistic. De fèit, l'origina gallò-romanica del catalan es reconeguda pels lingüistas. Segon Pèire Bec, per exemple, l'occitan e le catalan pòden èstre classificats dins un ensems « occitanò-romanica », que seriá intermediari entre le gallò-romanica e l'iberò-romanica.

Per aquò, trobam dins un numerò de *La Cabreta* una cronica *Frairetat occitano-catalana³¹* : Joan Fay presenta als legeires un poèma

en catalan de Joan Maragall, « *Els focs d'aquest Sant Joan* » (juny de 1907), ambe, a costat, una adaptacion en oc, perque, çò escriu, « *i a pas de reviradura a faire entre catalan e lenga d'Oc, lengas bessonas. La poèsia que vos prepausam uèi, del poèta bèl Joan Maragall, « Els focs d'aquest sant Joan », mòstra le sosten de Catalonha en junh de 1907 al moment de la revòlta dei vinhairons occitans de Narbona, Besièrs, Montpelhièr...[...]. Aquel moviment d'una tèrra d'Oc en lucha èra paralèl al desvolopament del catalanisme politic.*

Tota la poèsia es una alusion e una crida a l'union de Catalonha e d'Occitània dins sas luchas comunas ».

Trobam tanben, dins un autre numerò, una cronica *Catalonha e Occitània* ³²:

« *La Cabreta a d'amics catalans que i son abonats. Nautreï consideram los Catalans coma de fraires de lenga – fraires bessons, avèm dich mai d'un còp – de l'antica parladura lemosina. Nautreï pensam que de Sant-Junian, en Lemosin, dusca a Niça e Pau, dusca a z-Oriòla, al miègjorn d'Alacant, fasèm un grop lengüistic, ambe sa branca occitana e sa branca catalana, lo meteïs grop de parlar d'Oc. [...]. »*

« *Se París vòl continuar d'ignorar Occitània dins sa lenga e sa cultura, nos cal virar endacòm mai.*

Ambe l'idèia d'una Euròpa futura, mai liberala, ond las frontièiras d'Estats anaraun en s'escafant – es lo presic actual de nòstres òmes politiqes ? Non ?- nos cal pensar, nautreï, Occitans, d'acòrdi ambe nòstres fraires catalans, ad una television poderosa, alogada en Catalonha, que posca faire presenta la lenga d'Oc subre las ondas duscas a Lemosin e Auvèrnha.

Se vesèm pas lo solelh se levar pel pòble occitan dins lo cèl de París, aital benlèu se levarà subre les Pirenèus ³³».

Latinitat

L'occitan, lenga latina, ajuda per conéisher las autras lengas romanas e liga le pòble d'Oc als autris païses latins.

Dins *La Cabreta*, Joan Fay, le professor d'espanhòl, ten una cronica *Lenga occitana e altrás lengas latinas* presentant, per exemple, dins un numerò, la « *parentat ambe lo castelhan (espanhòl)* » amb un poèma de l'argentín Atahualpa Yupanqui, en castelhan e revirat en òc : « *On peut se rendre compte qu'un Occitan qui ne connaît pas la langue espagnole peut comprendre cette poésie (à un mot près) pourvu qu'il connaisse bien sa propre langue d'oc, ses mots un peu archaïques et ses variations dialectales*³⁴. »

Joan Fay parla de doas França latinas :

« *Sens parlar de las lengas e culturas perifericas tot al torn de las frontièiras de França : [...], avèm doas França, doas França latinas : la França del ubac (del nòrd) e la França miègjornala, aquela d'òc, la nòstra (cultura catalana inclusa).*

Lai doas França se devon pas combatre. Se devon respectar, se devon ajudar per manténer, justament, sa cultura latina amenaçada pel comèrci e escambis internacionals, per l'organizacion mondiala faches jos la bandièira de la comunicacion en anglés.

Lai doas França faun pas qu'una unidas que son per l'administracion e la cultura « francesa », mas la França d'Oc deu poder servir – e servirà- sa personalitat.

Subre sa cultura « francesa », la França d'Oc deu poder subrepausar, en tota libertat e en tota facilitat acordada, sa cultura « occitana » que l'aparariá a las altrás nacions latinas.

Es aquela subrepausicion lengüística e culturala que constituís « l'Empèri dóu Soulèu » de Frederic Mistral³⁵».

Felibritge, Occitanisme

Joan Fay vòl tornar al mot Felibritge le sius sens prumièr. Per el, çò mès important, per delà las diferéncias de cadun, es d'obrar totis per l'espandiment de la lenga.

« *Felibre.. e Felibritge...*

Aquelei dos mots son estats dins nòstras carrièiras e dins nòstres jornals despuèi la fondacion, eicita, de l'Escòla Felibrenca, en 1894,

per parlar de tot òme que vòl gardar la lenga e per parlar de l'union de las tèrras d'Oc en vista d'aquel apartament.

[...].

Ara, l'IEO emai d'altras societats se son vosats, tanben, al apartament d'Oc, al manten occitan.

Son d'aparaire fòra de la societat « Lou Felibritge » e que se vòlon pas daissar sonar « felibres ».

Mas, praquò, se pòt pas gaire deire : « Vos, Monsur, sètz un IEO. »

Aquò vòl pas deire gran causa.

[...].

N'i a, d'aqueles aparaire, que lor agrada de se deire « Occitans ».

Aital, diraun : « Ieu soi pas Felibre, soi Occitan ».

O ! mas aquí, i a quicòm que va pas.

« Occitans », ò sèm totes, los del Paeis d'Oc. Un Occitan es un originari del Paeis d'Oc, d'Occitània, se preferètz, coma un Francés es un originari de França.

Tot òme espelit entre Lemosin e Niça es un Occitan emai augués jamai res fach per la causa occitana.

Per èsser Occitan, fa pas besonh la vocacion d'aparaire d'Oc.

Alara, per designar los que vòlon obrar pel salvament de nòstras tèrras d'Oc, sens acceptar lo vièlh e bèl nom de felibre, cal trobar quicòm mai.

Calriá deire « occitanista », se volètz, coma se ditz « catalanista » per parlar d'un patriòta e afogat de Catalonha, fasent aital la diferéncia ambe los Catalans que totes son.

Mas, crese ben que seriá plan melhor e mai dins la tradicion del reviscòl nòstre de totes se deire felibres emai, tanben, los que z-aun de repròchis a faire al Felibritge.

I a ges d'empacha per deguns.

[...].

Tornariam aital al mot « felibre », istoric, passat dins lo vocabulari popular per deire patriòta, escrivan d'Oc, que vòl « garda à la nacioun miejournalo (se diguèt un temps « oucitano ») sa lengo, sis us, soun gaubi » en menar la politica que cal per i aténger.

E, de segura, demòra sonque a los que se vòlon felibres societaris del Felibritge de i dintrar.

Mas, es probable qu'aquò qu'ai dich agradarà ni ai felibres membres del Felibritge nimai ais occitanistas que se vòlon pas deire felibres. Alara, aquò es que i a encara quicòm que z-es pas madur³⁶. »

Contra París

*Perque anèr pas a la Santa Estela de Sceaux³⁷ ?
« Ai totjorn pensat qu'una Santa Estela, la granda acampada annadièra dei Felibres, se deu pas faire en defòra del Paguis d'Oc. Lo Paguis d'Oc – Occitània se òm vòl- es una nacion espirituala. Lo Felibritge disiá, seguèt un temps, « nacioun miejournalo ». La Santa Estela, cada an, es la vida d'aquela nacion. Es per nosaltres. Deu pas èsse esportada. Se deu donc faire en aquò nòstre. [...]. Sabe [...] que París, despuèi de sègles e de sègles, es nòstre estofador, que París entèrra cada jorn un pauc mai l'engèni d'Oc. Cada govèrn que i fa lei despuèi reis, empèris e republicas a tracha sa palada de tèrra ofegaira subre la personalitat occitana. Alara, èra pas amont, a mon vejaire, que caliá una Santa Estela.[...]. Amont, caliá quicòm mai [...] per mostrar, sens festejar, que [...] tornarem braves sonque quand, ambe l'ajuda d'una capitala enfin esclarada, podrem viure en plen la libertat de gardar aquò nòstre. [...]. »*

Dins la premsa e l'edicion

Mentre escriu dins *La Cabreta*, Joan Fay participa tanben a d'autris jornals, en francés e, de còps que i a, en lenga nòstra, coma *La Liberté* (dins las annadas 30), *Centre Presse* (durant las annadas 70), *Le Montagnard*, *L'Espoir du Cantal*, *La Montagne*, *La Voix du Cantal*, *L'Auvergnat de Paris*. Son articles de vulgarizacion o de sensibilizacion a la lenga e a la cultura occitanas, presentacions de las reivindicacions

per l'expandiment de la lenga.

Le Majoral agís pertot, dins les mèdias e la premsa, per difusir la paraula del Felibritge.

Dins le periodic *L'Union du Cantal*, revira en nòrd-occitan auvernhat, a partir de 1995, una part del libre d'Alexandre Andraud, *Paysan et Maître d'école*, jol títol *Les Contes de la memòria*.

La siu signatura se tròba tanben, plan segur, dins revistas occitanas del Cantal : *Lo Convisse*, per exemple, creada en 1992 pel majoral Nadal Lafon, o *Vent Autan* (qu'i trobam *Las fadas de vèrs Chastèl* : 11/04/2003).

Dins *la Revue de la Haute-Auvergne*, es l'autor de *Vie riomoise et poésie humoristique d'oc de François de Murat* (1975), *La langue administrative de Saint-Flour au XIVe siècle* (1981).

Joan Fay, le capiscòl, vòl fèr capitar les projèctes de totis pel reviscòl de la cultura d'Oc : ajuda la publicacion de *La Fontaine a nòstro fuont* de l'abat Antoine Marty (1969 ; fa l'introduccion), *Uno cestounado de causotos de la ribièiro de Jourdano*, d'Antonin Salat (1972 ; fa le prefaci : son racontes qu'èran pareguts dins *Lo Cobreto* entre 1962 e 1971), permet la reedicion de *Auvergne scènes et portraits du vieil Aurillac* dels fraires Louis e Pierre Géraud (prumièra edicion en 1936). Tot aquò es sense comptar les numeròs especials de *La Cabreta* que presentan autors del país cantalés.

Enfins, es l'autor, ambe Jean Fau, de *Forma e masuc* (1974), e, ambe le majoral Nadal Lafont, de *Poèsias satiricas e politicas d'Auguste Bancharel* (1990).

Le Poèta

Poèta, Joan Fay trobava en cada moment de la siu vida felibrenca, e de la siu vida, una font d'inspiracion. Fusquèsse en occitan lengadocian

d'Orlhac, o en nòrd-occitan auvernhat, mancava pas d'escriure qualques bordons plan rimats per donar als eveniments qu'i participava un treslús particular que les inscrivíá per totjorn dins l'Istòria.

Escotatz-le per « *l'inauguracion dels veirials de la glèisa de La Monselia que representa Sant-Francés d'Assisa, patron dels tialaires*^{es8} » :

Lo patron dels tialaires

*« Que fasiá and son paire, en Itàlia, mestier
De tialaire e vendiá lei lençòus e chamisas,
Francés d'Assisa, donc, jòine marchand drapièr,
Benlhèu quitèt un jorn sei montanhas d'Itàlia
Per lei nòstas qu'èran pas sauvas d'aquel temps.
I aviá lops e singlars, amai de bèlas àglas
Que viravan pel ciau...*

*Francés, urosament,
Dei bèstias èra amic ; brave òme que n'i a gaire,
Francés aviá son lop que li durbiá chamins,
Son bèl lop de Guffio, aprivasat, coma un fraire,
Amistós, lo seguíá, atau, ni mai ni mins.
La montanha d'eicit revertava la suana...
Sobt lo Pèch de Mendire and son fòrt d'Avenion
D'aquel temps bien quilhat, amont, coma una bana,
Benlhèu Francés passèt and son lop companhon.
Sus l'eschina, sa marchandisa bien enginada,
Crese, passèt un jorn per anar vèl chastèl
Regalar lo senhor de tiala bien fialada,
D'estòfa rara a fialarandas d'aur rossèl,
Pel senhor de Murat-l'Arabi riche e bèl.
[...]. »*

22 de julhet de 1983.

(occitan auvernhat de l'encontrada de Riòm de las Montanhas,
Sanhas...)

« per l'inauguracion de las cliòchai novèlas batisadas Maria-Ramonda e Michiala-Genevièva, a Menet ³⁹»:

Nòstas Cliòchas

*« Nòste brave curat me diguèt l'aute còp
Que las cliòchas d'eicit se n'èran 'rauchilhadas ...
Nosautei, Menetons, quò fai de temps, praquò,
Que lo matin, lo ser, las aviam chaurelhadas.
Nòstas cliòchas, segur, que las amaviam tròp
Per las entendre faire, atau, un brug d'escliòp.
Nòste curat, conset, partiguèt en campanha,
Per nòstei vialajons, de ribeira en montanha,
E coma aquel que cor mai o mins totjorn ganha,
And l'ajuda atanben de monde generós
Que son de lor paguís demorats amorós,
A tornat ajucar quelas cliòchai novèlas
Qu'entendrem chasca jorn clairas e cantarèlas ».*

27 d'agost de 1965.

(Lenga d'Oc de Menet e encontrada de Riòm de las Montanhas)

Pòt èstre a una Santa Estela, la d'Espalion (1983), en omenatge a un Felibre desaparegut, que Joan Fay pren la paraula :

Ambe tus, Vaylet, a ta Santa Estela

*« Amic Vailet, Josèp, coma lo carpentier,
Lo paire noiricièr de nòstra respelida...
De vèrses n'as clapats ; bon ressaire e fustièr,
Afustavas totjorn una tròba florida.
Sortiás del tirador provèrbis trufandièrs
Per quitar la languina e far reire ton monde ;
Fasiás parlar la pastra en recits vertadièrs,
Voliás per ton paguís que lo tristum s'esconde.
Te fasiás pas tròp bèl, ton èime èra acrancat ;*

*Tu te disiás Vailet emai seguèsses mèstre...
Ton reire que rajava aduèi es estancat ;
Felibres, gardem-lo, nos adutz l'escaufèstre !
[...].»*

18 de mai de 1983.

(Santa Estela d'Espalion : Josèp Vaylet, cigala del Orb, que moriguèt en 1982, a per successor lo Catalan Llech-Walter).

Joan Fay sap tanben pintrar delicadament l'alenada secreta de las colors del siu país cantalés⁴⁰ :

Cerièrs

*« Suls penjals de l'Auvèrnha ont lei bòs assostits
Per l'ivèrn que s'acaba a pena se revelhan,
Las tècas delai lònh son las d'arbres ardits :
De bona ora e sens paur, entre los faus vertelhan.
Res encara a folhat, mas elses los veiretz
Totses de blanc vestits per saludar la prima
Los cerièrs regaudits se risent de la brima :
De la sèrra d'ençai de lònh los comptaretz...
Cerièr portaire de claror,
Del bòsc fas fugir la negror.
[...]. »*

9 de mai de 1994.

Evòca, encara, un personatge istoric d'Auvèrnha⁴¹ :

Gerbèrt nòstre

*« L'Auvèrnha èra plan lònh quand se fasiá la França...
Mas un monge estudiava a Sant Guiral d'Aurillac...
Aquel monge esclairat en un temps que balança
Entre comtes e ducs, poders escampilhats,
E del Ug lo Capet lo tot primièr reialme,
Aquel monge secret de Sant Guiral, Gerbèrt,
Recitant, religiós, dins lo mostièr, sos salmes,
Faguèt brollhar un biais de viure mai dubèrt... »*

*Era lo temps encara escur de barbaria
Ond l'espasa èra mai que non pas l'esperit...
Praqudò, dins Aquitània, en mostièr, abadia,
Al estudi seriós la ciéncia aviá florit...*

[...].

*Ansí, celebrarem de l'Auvèrnha una glòria,
En l'an d'aniversari ond se fèsta a París
D'Ug lo Capet lo milenari en nòstra istòria...*

*Mas, tu, Gerbèrt, ès tu, benlèu, qu'auràs tarits
Los espèrs de nacion occitana a Tolosa.
A la linhada capeciana auràs permès
De conquistar pus tard la tèrra solelhosa
Del País d'Oc de qui ausisses los gemècs. »*

10 d'agost de 1987.

(Poèsia mencionada ai Jòcs florals de Tolosa en 1988, escricha en
resson a la celebracion del milenari del aveniment d'Ug Capet (987)
que Gerbèrt afavorisèt).

La siu poèsia sap èstre engatjada :

Ròsas e caucidas

*« Tu, lo patron que fas dormir l'usina
Ont l'obrièr fasiá virar l'aisina,
Vas remirar, fòra de ton burèu,
Tas ròsas a tos uèlhs polit tablèu. »*

*Donas per l'African quand l'aiga manca,
Pel praube enfant ventre gròs que s'acranca ;
Donas pel cancèr, donas pei leprós ;
Lo còr content, te creses generós.*

*Mas se veses espedidant ta caissa,
Que rendament de ton usina bassa,
Partetjas plus e prendes paur per tus,*

E sacrificas obrièrs, los gus.

*Que son, pr'aquò, lei gus, patron de ròsas ? ...
Son los que pels talhièrs e dins las cròsas
Faguèron d'ans tas maquinas virar,
Per te far ric e te far remirar.*

*Ara, ganhas pas pro; los passas fòra ;
L'amor dei sòls es tot que te demòra.
A dignetat preferas falsetat ;
Bon obrièr, tu l'as lèu escampat.*

*Tal obrièr, per tus, patron de ròsas,
Non val pas mai que caucidas qu'arròsas
De las potingas que las faun perir ;
Teis obrièrs, aital, pòdon morir. »
Març de 1986.*

S'exprimís d'un biais espontanèu, dins l'encastre d'una taulejada⁴² :

*Prepau de taulejada
(poèsia en vèrses liures)*

*« Vesètz, vesètz
Lo trabalh que i a de faire !
E totis que, de París,
Noi govèrnan, amont,
Se nos permeton pas
Aquel manten de vida,
Trabalhan mau per l'Auvèrnha
E mau per la França.
Mas, davant comptar sus París,
Sus nosautres nos chau comptar.
[...]. »*

Seguent las pesadas dels *Troubadours cantaliens*, celebrats pel majoral

duc de la Salle de Rochemaure, que cantavan « Midòms », la siu Dòna, la poèsia de Joan Fay se fa encara mai rica, mannada e subrebèla per lausenjar la femna aimada que :

*Se n'anava coma una reina
Per qual es amb ieu*

« *Se n'anava coma una reina...* »

*Sul caminon, plasentament,
Sul caminon de la montanha,
Al còl una seda d'Espanha,
A ! que montava fierament.
Se n'anava coma una reina...*

*E son pel lòng sus son copet
Era una ombreta, de segura,
Per un poton, tan fresca e pura
Coma la fònt jol boissonet.*

Se n'anava coma una reina...

*La remirave sul dralhòl
Entre las brugas e las ròcas.
Tu, parpalhòl qu'a las flors tòcas,
Ausavas pas ! ò parpalhòl !*

Se n'anava coma una reina...

*De per darrièr, de rescondon,
La vesiaí fièra e convidaira ;
Mas la vesiaí sonque, pecaire !
Sonque detràs, de mon canton.*

Se n'anava coma una reina...

*Sus las peiròtas, son penon
Melhora plaça i trobava ;
Sa camba fina se motlava,
Quanha esplendor sul caminon !*

Se n'anava coma una reina...

*Qu'èra polida, ò laus a Dieu !
A la vetz reina e pastorèla !
La bèla flor agradarèla,
L'auriái volguda sonque a ieu.*

*Se n'anava coma una reina...
[...].*

Arribava coma una reina,

*Coma una estela que pareis...
Sa cara genta èra daurada
Pel rai darrièr de la vesprada ;
L'ombra del ser li fasiá creis...*

Arribava coma una reina...

E ieu... ! ieu seguèrre son rei ! »

(Jansemin d'argent als Jòcs florals de l'Escòla de Jansemin d'Agen, en 1974)

Le poèta Joan Fay fusquèc premiat mantuns còps per :

- L'Escòla de la Limanha de Clarmon de Auvèrnha (1935 : *Lo Chasau*)
 - L'Escòla deras Pirenèas (1941 : *La dicha de ma cabreta*)
 - L'Acadèmia del Jansemin d'argent d'Agen (1974 : *Se n'anava coma una reina*)
 - L'Acadèmia provençala de Tarascon (1975 : *Mon bèl País*)
- L'Acadèmia dels Jòcs florals de Tolosa (1981 : *Aquel aland que nos donèrres*)

Le 26 de junh de 2006, Joan Fay recebèc las palmas academicas del Prefècte del Cantal.

L'orator

Orator remirable, Joan Fay animèc, a partir de 1983, e pendent mai de vint ans, l'emission *Occitània* sus las ondas de Ràdio-Jordana (qu'es venguda Jordanne FM), ambe le contaire e escrivan Joan Vezole, e, dempuèi 2002, le Mèstre en Gai saber Georges Maurice Maury, e 2003, Michel Bonnet, le sindic de la Mantenença d'Auvèrnha, director, aprèp Joan Fay, de *La Cabreta*.

Cada setmana, Joan Fay preparava una ora d'emission, òbra pesuga.

A Ràdio-Jordana, Joan Fay parla de l'actualitat en lenga nòstra. « *I volèm probar, çò ditz, que la lenga occitana pòt servir de mejan de comunicacion coma tota altra lenga dicha « nacionala* ».

[...].

Lenga d'òc, mejan de comunicacion atual e universal, lenga de discutida, d'estudis científiques, coma seguèt altre còp, quand expandissiá, a l'Abadia d'Aurlhac e dins tota Occitània, la matematica aràbia. [...]. »

Joan Fay escriu dins *La Cabreta*⁴³ : « *Cada mècres, despuèi tres ans e mièj, se fa en lenga nòstra una emission felibrenca a Ràdio-Jordana. I se ten una crònica d'aquò que se passa atualament dins l'encontrada d'Aurlhac, mas i donam tanben d'informacions sus l'actualitat dins lo monde entièr, e, de còps, coma aquesta, una saineta. (Saineta del teatre d'Oc : « Promessa tenguda* »). »

L'emission *Occitània* de Ràdio-Jordana es assegurada pel Felibritge del Cantal.

Conferencièr d'elei, Joan Fay fa tanben ausir la siu votz dins las manifestacions felibrencas, las ceremonias en l'onor d'autors de lenga

d'oc, o dins l'encastre de la vida culturala del siu país.

Dins le disc *Catinèl se marida*, enregistrat per Pathé a Roana de Sant Mariá (Roannes-Saint-Mary), en 1960, produch per l'acordeonista André Thivet, interven, en folclorista, per presentar cossí se debana una nòça en Nauta Auvèrnha.

Es recitaire de poèmas : enregistra en 1966, ambe Germain Guibert, de Montsalvy, un disc, *Poésies d'oc de Vermenouze*. Cal ajustar que coneguiá per còr gaireben totas las poésias de Vermenouze que podíá declamar, atal, sense cap de preparacion.

Es un òme de teatre, un actor en lenga nòstra, que li agrada escriure comedias, scenetas : *Tot se derròca* (1959), *Caça reservada* (editada en 1963, amb un prefaci de Germain Guibert), *Promessa tenguda* (dins *La Cabreta*, n° 102 de 1986), *Femnas a maridar*, *Ròda carreton...*

Cantaire, musician, Joan Fay compausèc cançons en lenga nòstra (que las sius musicas fusquèren notadas pel siu filh, Michel Fay, Mèstre cabretaire) : *I anarem* : « *I anarem, i anarem, sul camin del paguís que florís ! I anarem, oc-ben, i anarem ! ...* », *Tornarem mèdre* : « *Se tu me disiás ta cançon, Qu'antan cantavas tot en mèdre, Mon còr perdriá sa languizon, Tustariá coma un gai tonèdre ...* »

A la debuta de las annadas 1980, doas cantatritz internacionalas, Frederica Von Stade e Kiri Te Kanawa causissen Joan Fay coma conselhièr lingüistic per poder enregistrar en disc *Les chants d'Auvergne* de Joseph Canteloube.

Le Terrador floricat

En 1952, Joan Fay fonda, ambe le siu colèga e amic Jean Robert, a Roannes-Saint-Mary, le grop folcloric *Lo Terrador Floricat*. La cultura occitana i es presentada d'un biais plan vivent pel siu president que las sius parlicadas demòran legendàrias.

A la debuta, *Terrador Floricat* èra, puslèu, una companhiá teatrala que la tòca de Joan Fay èra, sustot, de fèr teatre en occitan. Voliá fèr jogar

las sius comèdias. Puèi, pauc a pauc, als comedians, s'ajustèren cantaires e dançaires.

Joan Fay sapièc tanben tornar despertar, dins las annadas 1960, le vièlh concors nacional de cabreta organizat per la Comuna d'Orlhac. Ne serà le presentator-animator.

Le professor d'occitan

Le 11 de genièr de 1951 es adoptada la lei Deixonne « *relative à l'enseignement des langues et dialectes locaux* » qu'autoriza e organiza l'ensenhament facultatiu, ça que la oficial, de las lengas de França. S'agís de « *rechercher les meilleurs moyens de favoriser l'étude des langues et dialectes locaux dans les régions où ils sont en usage* ». De mès, una espròva facultativa oral de lenga regionala pòt èstre inscriuta al programa del bachelierat.

Joan Fay aviá començat d'ensènhar l'espanhòl al Cors complementari d'Orlhac en 1960. L'an d'aprèp, li prepausan d'ensènhar l'occitan al CEG. Mercés a l'inspector d'Acadèmia, le Sénher Amanieu, a l'influéncia del prefècte del Cantal, le Sénher Long, e del senator-cònse d'Orlhac, le Sénher Piales, Joan Fay es cargat oficialament de l'ensenhament de l'occitan dins totis les licèus e colègis d'Orlhac, e a l'Escòla Normala, a la dintrada de 1962. Es le primièr professor de lenga regionala, de lenga d'Oc, de França dins le segondari. Es « *l'expériéncia d'Orlhac, ville-pilote du Midi* » que la premsa nacionala ne fa largament le resson.

300 escolans seguissen les corses de Joan Fay l'annada 1962-1963. Le 16 de mai de 1963, 36 candidats passan, a Orilhac, l'espròva d'occitan al bachelierat.

La premsa regionala ne parla : « *Trente-six jeunes gens, élèves des lycées de garçons et de jeunes filles, ainsi que de l'Ecole Normale, ayant suivi pendant un an les cours de Jean Fay, majoral du Félibrige* »

et professeur de langue d'Oc à Aurillac, ont été interrogés par un examinateur très compétent : M. Marcel Fournier, lui aussi majoral du Félibrige et professeur de langue occitane à Périgueux.

Nos futurs bacheliers ont lu, traduit et expliqué des textes de Vermenouze, de l'abbé Mathieu, d'Eugène Pagès, de Louis Delhostal, ainsi que des troubadours de nos régions du Haut-Midi. [...].

M. Fournier ne nous cachait pas, à l'issue de ces épreuves, combien il avait été agréablement surpris par les profondes connaissances des candidats.

[...].

C'est pour nos trente-six candidats ayant passé l'épreuve de langue d'Oc la possibilité d'obtenir une mention en attendant le jour où la langue d'Oc sera enfin admise comme seconde langue au baccalauréat.

[...]. »

A la debuta de las annadas 1970, dobrís, sostengut pel novèl inspector d'Acadèmia, Edmond Pastre, un cors de formacion dels màstres en occitan a l'Escòla Normala d'Orlhac.

Joan Fay contunharà d'ensènar la lenga nòstra ducas la siu retirada, en 1973. Serà Felix Daval, l'autor de *Les fraisses èran tombats*⁴⁴, que prendrà la seguida. Non cal pas debrembar tanpauc le majoral Clément Besombes qu'ensènarà al licèu Marmontel de Mauriac e le majoral Noël Lafon, ensenheire al licèu Emile Duclaux d'Orlhac.

Lo Convise

Le 10 d'agost de 1992, le majoral Nadal Lafon, l'autor de *Ecrits occitans cantaliens. Dix siècles d'écrits occitans (XIe-XXIe siècles*⁴⁵), e la siu molhèr, Lucienne, fondon una associacion, *Lo Convise*. Es a l'origina un lòc de rescontre per parlar la lenga d'Oc e participar a la vida culturala occitana dins les domenis mai variats (teatre, musica...).

Lo Convise es tanben una revista e un ostal d'edicion. Assigura, un cors d'occitan.

Joan Fay ajuda l'associacion e l'encoratja a caminar que pairineja, per exemple, dins le domeni editorial, la publicacion dels *Inédits*

*languedociens d'Arsène Vermenouze*⁴⁶, del *Dictionnaire carladésien. Le langage occitan vif dans la Haute-Cère cantalienne* de Maurice Dage⁴⁷, o que anima qualques amassadas : *Los noms de plantas salvatjas e cultivadas de la nòstra encontrada* (12/03/1988), *Las teuladas dels ostals* (17/06/1989), *Lo país riomés* (30/07/1991), *La vida de Joan Fay* (20/02/1992).

Participa a un numerò especial del *Convise : Florilège de la Cabrette* (1999), en escriure un tèxte que fa le laus d'aqueste instrument, ambe 27 autris autors cantalesis.

Per acabar

Felibre actiu pendent gaireben 75 ans, Majoral del Centenari pendent gaireben 60 ans, Joan Fay es un òme d'excepcion. A dèishat una emprenta que non se pòt pas escafar dins la Nauta Auvèrnhia occitana de la segonda meitat del sègle XX.

Demorant totjorn dins la dralha de Mistral, menèc una vida exemplària, vodada tota a la lenga d'Oc, marcada pel siu engatjament tras que remirable, fisèl, fonze e drud per la Causa d'Oc.

Fin finala, Joan Fay visquèc sempre pel Felibritge, pel biaish de l'ensenhament, de la ràdio, de l'escritura, de la premsa, del teatre, de las tradicions musicalas, ambe *Terrador floricat*.

Fusquèc un militant de valor, complet, de la lenga que s'i consagrèc a fèt, ambe teneson e fe.

M'an dit qu'a Joan Fay li agradavan las òbras del poèta-vinhairon Eugène Bizeau (1883-1989), jornalista anarquista, cançonier libertari del grop de la *Muse rouge* que ne fasián partida, tanben, Gaston Couté et Aristide Bruant. Coma l'autor d'*Il neige sur les mers* e de *Pacifiste*, que laurèc las sius tèrras ducas l'atge de nonanta ans (moric a 103 ans),

Joan Fay laurèc la rega occitana duscas le siu darrièr buf, que la culhida fusquèc abondosa, le floriment subrebèl.

Lingüista, especialista de las varietats de la lenga nòstra que ne podiá adoptar les accents diferents que fan la siu riquesa, valent peonièr en cèrca de territòris novèls per la nòstra rebèla lenga d'Oc, primièr ensenhere d'occitan en França, primièra votz occitana dins una ràdio locala (experiènça capitada), jornalista e cronicaire de qualitat, poèta, folclorista que sapièc dinamisar, donar vam e estrambòrd a una cultura auvernhata dubèrta sus l'avenidor, Joan Fay posquèc enrasigar eficaçament le Felibritge dins las sius montanhas reiralas d'Auvèrnha qu'aimava tant, dins la societat del nòstre temps, que li donèc, atal, valor d'universalitat.

Lou 8 de jun de 2014
Majoral Jan-Francés Costes
Cigalo de Roussihoun

1 Tirat de Un èr de Cobreto, dins Flour de brouso, p.198-200, per A. Vermenouze, Aurillac, 1896.

2 Idem, p.198.

3 Paris, Alphonse Lemerre, M DCCC XCV.

4 Tirat del siu libre citat al dessús, p.68-69.

5 Aurillac, 1886. Préface de Louis Farges.

6 Dins Flour de brouso, p. 318, per A. Vermenouze, Aurillac, 1896.

7 La Cabreta, n° 80 de 1980.

8 La Cabreta, n° 81 de 1981.

9 Jous la Cluchado-Sous le chaume, A. Vermenouze, Aurillac, 1909.

10 La qu'espelisquèc en 1920 : la primièra Escòla aviá durat de 1895 a 1900.

11 paregut en 1926.

12 La Santa Estela deviá tenir luòc en 1968. Caquelà, fusquèc remandada l'an seguent.

13 La Cabreta, n° 179 de 2005.

14 La Cabreta, n°103 de 1986.

15 La Cabreta, n° 75 de 1978 (3 e 4 –1978).

16 La Cabreta n°103 de 1986 (3-1986) : « Cadena ?... A quanha grepcha serem estacats ? »

17 La Cabreta n° 110-111 de 1988 (2-3 –1988) : « Lo laissa-m'anar. »

18 La Cabreta n° 133 de 1994 (1994- prima) : « L'Euròpa que volriam. »

19 La Cabreta n° 128-129 de 1993 (4-192,1-1993) : « Lenga naturala d'expression. »

20 La Cabreta n° 127 de 1992 (3- 1992).

- 21 La Cabreta n° 84 de 1981 (4- 1981).
- 22 La Cabreta n° 128-129 de 1993 (4-192, 1-1993) : « Lengua naturala d'espression. »
- 23 La Cabreta n° 139 de 1995.
- 24 La Cabreta n°144 de 1996.
- 25 La Cabreta n°146 e 147 de 1997.
- 26 La Cabreta, n° 89 de 1983 (1- 1983) : « Qual vòl menar l'altre pel cabestre ? »
- 27 La Cabreta n°101 de 1986 (1-1986) Rubrica « De qué ne'n pensam. »
- 28 La Cabreta n° 90 de 1983 (2-1983) : « Família d'Oc. »
- 29 La Cabreta n°101 de 1986 (1-1986) : « Aquela lenga blosa. »
- 30 La Cabreta n° 75 de 1978 (3 e 4 –1978) : « Non a tota egemonia de lenga.»
- 31 La Cabreta n° 103 de 1986 (3-1986).
- 32 La Cabreta n° 120 de 1990 (4-1990).
- 33 La Cabreta n° 105 de 1987 (1-1987 : Se res non ven del dedins, vira-te defòra).
- 34 La Cabreta n°88 de 1982 (4-82).
- 35 La Cabreta n°123-124 de 1991 (3-4-1991 : « Las doas França »).
- 36 La Cabreta n° 86 de 1982 (2-1982 : Felibres, totsés ?... Perque pas ?)
- 37 La Cabreta n° 94 de 1984.
- 38 La Cabreta n° 94 de 1984 (2-84).
- 39 La Cabreta n° 85 de 1982 (1982- 1).
- 40 La Cabreta n° 133 de 1994 (1994- prima).
- 41 La Cabreta n°139 de 1995 (Darrerria).
- 42 La Cabreta n° 88 de 1982 (82-4).
- 43 n 102 de 1986.
- 44 IEO-Cantal- A Tots,1981.
- 45 Lo Convisè, 2008, Aurillac.
- 46 Lo Convisè,1996.
- 47 Lo Convisè, 2003